

ANNECİGİM, NERDESİN?! KEL!

Müthiş açlıq devrinde anasız-babasız, kimsesiz, bağımsız qalmış bir çox çocuqlarla beraber Şadiyecik de “Çocuqları imaye cemiyeti” tarafından Aqmescit “Çocuq ocağı”na ketirilmişti...

Aramızdan biñlerce qurban alan açlıq şiddetini ğayıp etməyə başlayınca, Çocuq ocağındakı balalardan bazılarının anası, bazılarının babası yahut qardaşı ve emşiresi, bazısının da aqrabası kelerek, onları birer-ekişer alıp kötürüyurlardı. Bu sürətlə bir-eki ay içinde çocuqların epsi dağılmış, bunların yerine digər faqır çocuqları yerləşirilmişti. Faqat güzel Şadiyecigi ise sorayan, arayan olmamıştı.

Çocuq ocağı müdiresi Şadiyecigin nereli ve kimlerin qızı olduğunu sordu. Lâkin Şadiyecigin gül ğoncesini ańdıran küçük ağzı kilitli emiş kibi, açılmayurdu. Müdireniñ sualine iri mavı ve cazibeli közlerinden aqtıttığı köz yaşlarla cevap vermişti...

Aradan bir sene daa keçti. Yeñi kelen çocuqlar da dağılmıştı. Çocuq ocağında Şadiyecikten başqa kimse qalmadığından Çocuq ocağının qapatılması hususunda emir kelmişti. Müdire Şadiyecikten nereli, ana ve babasının kimler olduğunu bir kere daa sordu. Şadiyecik bu defa dahi közlerinden aqtıttığı elmaz daneleri kibi, köz yaşlarıyla cevap vermek istemişti. Faqat müdireniñ kösterdiği ısrar ve verdiği izaat üzerine ağlayaraq: “Ne annem var, ne babam. Adlarını da bilmiyurım, yetimim... kimseçigim yoqtır... Yalnız doğduğu yerimi biliyurım”, – diye köyniñ adını da söyledi.

Çocuq ocağı çamaşırlarını yıqayan çamaşırcı qadınlardan biri Şadiyecigin kimsesiz olduğunu ve artıq on yaşını toldurmuş bulduğundan işe yarayacağını ańladı. Onı müdirenden istedi. Müdire Şadiyecigi çamaşırcıya teslim etmək istemiyurdu, faqat kendisi başqa uzaq bir şeere könderildigidinden onı vermeye muvafaqat etti. Ve çamaşırcıdan Şadiyecigi incitmemasını rica eyledi. Şadiyecigi quçağına alaraq, beş daqıqa qadar öpip-ohşadıqtan soñra: “Aydı, Şadiyecigim, ağlama. Bu qadınle beraber kit. O seni baqar, onıñ yanında qal. Men Qırıma kelirsem, seni kendi yanıma alırım”, – dedi. Tekrar onı öperək, ekisiniñ de közleri yaşlı olduğu alda vedalaştılar, bir-birinden ayrılıştılar.

Çamaşırcı qadın Şadiyecigi alıp kötürdi. Şeer kenarında, Qaya Başı civarında, tar bir soqaqta, divarları qızıl balçıqla sıvalmış eski, çökük pencere çerçiveleri tahta ve teneke parçalarıyla qapatılmış bir eviñ ögünde turdılar. Eve kirmeden soqağın çöle çıqan ucunda quyu bulunduğunu ve suyu oradan aldığı çamaşırcı qadın Şadiyecige köstermişti. Eve kirdikten soñra, çamaşırcı Şadiyecigi qarşısında oturttı. Oña ğayet sert ve qaba bir dil ile accı-accı nasiatlar, öğütler verdi. Odun, kömür, suv ketirmek, ateş yaqmaq, ütü azırlamaq, kendisiyle beraber çamaşır yıqamaq, eve kelip-kitenler, evde olan işler aqqında iç kimseye söylememek... kibi vazifeleri yapmaya borclu olduğunu, bunlardan birini imal eterse, köpekler kibi evinden quvacağını ańlattı. Şadiyecik bütün bunları diñleyur ve derenden köküs keçiriyurdu. Çamaşırcı Şadiyecigin titredigini körünce: “Başı kesilmiş tavuq kibi, qarşımda qaltrayıp oturma! Söylediklerimi ańladınıñmi?!” – diye onıñ başını tutup silkti. Lanpayı yaqaraq, Şadiyecigi kirli ve ıslaq çamaşırların bulunduğı qaranlıq, rutubetli bir odaya kirdirdi. Odanıñ kenarında, divar altında, yarı ıslaq, yarı çürük toban ile tolu eski kirli bir minderin Şadiyeye yataq olacağını köstererek: “Aqız, işte, burada yatırıñ, bu seniñ yatağıñdır. Aydı, yat! Saba erken qalqıp suv ketirirsin!” – dedi. Lanpayı alıp kötürdi.

Zavallı Şadiyecik qaranlıqlar içinde qaldı. Gizli-gizli ağlayaraq, dünyada bütün varlığı üstündeki elbisesinden ibaret olan rubasını, ayaqqaplarını çıqarmaqsızın yattı. Kirli-paslı yırtıq yorğan parçasını başına çekti. Ağladı, ağladı...

Biraz soñra yorğanını başından çekti, etrafına baqındı. Faqat qaranlıqtan iç bir şey körünmiyurdu. Qorqular, titremeler içinde qaldı. Közlerini yumdı. Kene ağladı... Sabaya çıqarsam, buradan qaçarım!” – diyurdu. Yorğanını tekrar başına çekti. Saatlerce qorqular, titremeler içinde çırpındıqtan soñra, kendisine bayğınlıq kelip, uyudu...

– Ebet, qızım, benim torunım Ayşe de burada oquyur. Ebe anay olacaq. Bir yıldan daa mektebi bitirecek, soñra köyümüzdeki ambulatoryada çalışacaq emiş. Dün oña anasından mektüp ve para ketirmiştim.

Kablukov hastahaneni keçtikten soñra, arabacı Murad aka atlarını süratle aydamaya başladı. Şadiyecik kaç defa arqasına dönüp baqaraq:

- O artıq meni bulamaz, meni yolumdan qaldıramaz.
- Kim bulamaz, kim qaldıramaz, Şadiye?
- O çamaşırçı qadın.

Şadiyecik bütün başına kelenleri birer-birer Murad akaya añlattı. Eki saat soñra Sırlı Köpür nam maalleye keldiler. Araba turdı, atlar tuvarıldı. Bir saat qadar burada turacaqlarını arabacı Şadiyecige söyledi. Atlarına yem verdi. Şadiyecik o zamana qadar çamaşırçı qadınıñ kelip-kelmeyecegini sordı. Arabacı: “Kelemez, qızım, kelse bile artıq seni elimden alamaz”, – dedi. Olar qavehaneye kirdiler. Orada ekmek, penir yediler, çay içtiler. Qavede bulunan yolcu ve arabacıların episi Şadiyeciginiñ yüzüne, közlerine baqıyur, onıñ güzelligine ayran oluyurlardı. Şadiyecik Çocuq ocağında oqumaq-yazmaq da öğrendiginden, masa üzerindeki “Yeñi Dünya” gazetasını oqumaya başladı. Yolcular buña daa ziyade şaşıyurlardı. Şadiyecik qavehaneniñ altı qırmızı tula töşemeli sofasına çıqtı. Etraflara baqtı.

Quşçuğazların yeşil orman içinde gizlenerek küneşe qarşı qanatlarını açıp, kendilerine mahsus elan ve neşideleriyle baarı alğışladıqlarını diñledi. Qarşısındaki bağçada sıq yapraqlı yüksek ağaçların altında hafif ruzgârın tesiriyle dalğalanan çimenler üzerinde, seeriñ közlerinden tüşen ve bir damla közyaşı kibi körünen şebnemlerin parıldadıgını kördi. Eman yerinden fırlayaraq kendisini bağçaya attı. Nemli çimenlere basaraq yürüyen bir quşçuğazın bir dal üzerinde sallanaraq ötüşine, ruzgârın dalları tarik idişine baqtı. Çocuqlığı tatlı bir sürü ile ayqırmayı mücip olan bütün bu şeyler Şadiyecige ğayri ihtiyari olaraq: “Ah, ne qadar güzel!” – dedirtti. Şadiyecik aynı zamanda küçucik parmaqlarıyla melevşeleri ve türlü çiçekleri qoparmayı da unutmıyurdu. Bunlardan bir demet yaptı. “Annecigime kötörecegim”, – diyurdu. Ayağa qalqtı. İri mavi közleriyle arabacıya doğru baqtı. Murad aka dahi onıñ bu masumane baqışına insanlığın rıqqat ve şevqatını tefsir iden bir nazarle muqabele iderek: “Kel, qızım, vaqıt oldu, gidelim!” – dedi.

Arabaya mindiler. Aluşta tariqile Yaltaya doğru kitmeye başladılar. Şadiyecik bir çerik saat soñra uyuyuştu. Murad aka arabayı durdurdı. Arabada bulunan şeker ve piriç ile tolu çuvallar üzerine yolluq qalın tonunu yaptı. Yavaşça ve soñ derece bir itiyatle Şadiyecigi yattırdı. Başınıñ altında da ailesi için aldıgı anterlik basmaları qoydı. Qamçısıyle atlarına toqundı. Araba orta süratle yürümeye başladı.

Murad aka qarşı taraftan kelen araba ve avtomobillerle çarpışmamaq için atları ne derece diqqatle idare idiyurdu ise, Şadiyeciginiñ uyanmaması için de arabayı o qadar sallatmamaya çalışıyur ve ara sıra Şadiyecige baqıyurdu. Saat on ekiye doğru Ağız Qır keçidini keçtiler. Mayıs küneşiniñ kümüş renkli ziyası ve qızdırıcı sıcağını Şadiyeciginiñ beyaz yüzüne, uzun kirpiklerine toqundı. Eñ mazun yüreklere ümütler vaad etecek qadar cazibeli olan iri, mavi közlerini açtı. Kendisini toplayaraq eman doğrudı. Yolun sağ tarafından köpüre-köpüre aqan saf, berraq suv ile yüzünü yıqamaq istedi. Murad aka arabayı durdurdı. Şadiyeciginiñ bu arzusını da yerine ketirdi. Sırlı Köpürden annesi için yaptıgı çiçek demetini de suvladı. Arabaya mindi. Artıq Aluştaya eniyurlardı. Ara-sıra şosse dönümlerinden deñiz körünmeye başlıyurdu. Şadiyecik deñiz körmesiyle: “Vay, köyümüze keliyuruz!” – diye sevinçle bağırdı. Murad aka: “Hayır, qızım, deñiz siziñ köyün deñizi, ama yalıdaki köy Aluştadır, siziñ köyünüze bir künlük yolumuz daa var”.

Arabaniñ dolanbaçlı yol ile kitmesi, küneşin sıq yapraqlı yüksek ağaçlar arasından süzüle-süzüle parlaq şuaları serpmesi, dalların yerlere qadar sarqması ve er eki daqiqada qarşısındaki tabiat levhalarının deñişmesi Şadiyecigi çoq meraqlandırıyurdu. Deñiz yaqlaştıqça Şadiyeciginiñ yüzünü üzünler, kederler qaplıyur, mavi közleri yaşarıyurdu. Üzüni köstermemek, közyaşları gizlemek için Çocuq ocağı müdiresiniñ kendisine bağışladıgı ince, beyaz mendil ile yüzünü qayadı. İcini çekti. Ğayet yanıq bir sesle “Anne desem, annem yoq, baba desem, babam yoq!” türküsünü yırlamaya başladı. Murad aka bundan müteessir olaraq, o da Şadiyecige refaqt

idiyordu. Murad aka bu tesir altında Şuma köyünden keçerken atlarına suv vermeye de unutmuştu...

Dar Boğaz denilen yere keldiler. Orada da eki saat raatlandıqтан soñra, Yaltaya kitmek üzre areket etmişlerdi. Selbiler, çinarlar, bağ ve bağçalar içinde boğulmuş sayfiyeler arasından Aluştanıñ kenarından deñiz yalısına endiler. Şadiyecik deñiz amamlarını, iskeleni, iskele qarşısındaki vapurı, iskele üzerindeki yolcularıñ qalabalığıñı seyir ide-ide gidiyur ve Murad akaya diyurdu: “Burası da güzel, ama bizim köyümüz daa güzeldir. Bizim köyün selbileri, ceviz ağaçları, bağçaları, parkları, sayfiyeleri daa dülber, yalısı, qayalıqları, qumsalları daa eyi, dağları, qırları daa şırnıqlıdır”. Murad aka Şadiyecigiñ bu mutalâasınıñ doğru oldığıñı tasdıq yollu başını sallıyurdu.

Aluştanıñ dolanbaçlı yoquşından yavaş-yavaş çıqmaya başladılar. Büyük Lambat bağ-bağçalarına yaqlaşmaqta eken, küneş de ğurub etmiş ve Şadiyecik kene uyuyuştu. Arabanıñ Degirmenköyde eki saat durduğından Şadiyecigiñ haberi olmamıştı.

Saba serinliginiñ tesiriyle olmalı edi ki, Massandra nam maallede Yaltaya enmekte eken, Şadiyecik titremeler içinde uyandı. Başını qaldırıp etrafına baqındı. Yolun sağında yeşillikler, bağçalıqlar içinde bulunan Ay Vasılı, dere içinde Dereköyü, qarşısındaki Yaltayı körünce:

– Murad aka, bu körünen yerler neresidir? Köyümüz daa uzaqmı?

– Köyüñize daa kelmedik. Körünen köyler Ay Vasıl, Dereköy köyleri. Qarşımızdaki da Yalta şeeridir.

– Açlıq zamanında men analığımla beraber Yaltaya kelip aş qazanlarımızı, legenimizi satıp ekmek almış edik. Köyümüze keterken, yolumuz basılıp ekmegimizi almışlardı. O zaman benim qulağımdaki küpeciklerimi de çıkarıp almışlardı. Ağladığıñ için yolumuzu basanlardan biri tüfenk qundağıyla arqama urmuştu... Şimdi analığıñ meni körse, kim bilir ne qadar sevinecek!

Yaltaya kirdiler. Murad aka hanlardan birine kirip, atlarını tuvardıqтан soñra Şadiyecigiñ köyüne kitecek arabalar yanına vardı. Bir arabacıdan onı kötürmesini rica etti. Şadiyeciyi arabaya oturttı. Alınından qaç defa öperek, oña qaç ruble ediye verdi. Şadiyecik ağlayaraq, Murad akanıñ elini öpti. Ekisiniñ de közleri yaşlı oldığı alda ayrılıştılar...

Şadiyecik, niayet, dört yıl evvel kendisinden ayırıldığı köyüne kelmişti. Arabadan enerken, orada bulunanlarıñ episi kendisine diqqatle baqıyur ve: “Maşalla balaya, qoqla kibi!” – sözleri söyleyurlardı. Faqat onı iç kimse tanıyamamıştı. Çünkü köydeşleri Şadiyecigi açlıqтан öldi esap eterlerdi.

Şadiyecik arabadan endigi kibi, kendisine analıq, babalıq etken Feride abla ile Üsein akanıñ evlerine kitti. Faqat kendileriniñ açlıqтан öldiklerini añladığı kibi, evleriniñ de bir taş yığıından ibaret qaldığıñı kördi. Bundan çoq müteessir olaraq ağladı. Başını sağ omuzu üzerine bükerek tüşündi... Nereye kiteceğini, kime muracaat eteceğini bilmiyurdu. Qomşularından biriniñ qızı Fatimayı tanıdı. Eman yanına varıp: “Fatima, meni tanıdıñmı?” – dedi.

– Yoq, tanımadım. Sen kimsiñ?

Şadiyecik bu suale bir kereden cevap vermekten çekindi, çünkü kendisini tanıdırsa, Fatimadan nasıl muamele köreceğini bilmiyurdu. Fatima Şadiyecigiñ güzelligine şaşıyur ve böyle güzel bir qızın kendisini tanıdığına taacip eterek:

– Ya sen meni nerden bilesiñ? Adımı kimden öğrendiñ?

– Men seni çoqтан tanıyurım. Emşireñ Selimeciği de biliyurım.

– Vay, demek, sen epimizi biliyursiñ?! (Ağlamsınaraq) Selimecigimiz al kömlekten öldi.

Dün anam ile mezarına çiçek kötürdik. Başına İstanbul sünbüli tiktik...

Şadiyecik ağlamaya başladı.

– Ah, o niçün öldi? Onıñ yerine men ölmeli edim. Onıñ anası, babası, emşiresi var, onıñ evi, soyu-sopu var. O yaşamalı edi. Ölüm onıñ yerine benim canımı alaydı...

Fatima da ağladı. Biri-birine sarılışıp kene ağladılar. Fatima Şadiyeniñ adını öğrenmeden, onı tanımadan evlerine çağırdu. Annesi Sayde totay ile tanış etti. Sayde totay diqqatle Şadiyeciyi közden keçirdikten soñra, çırayını sıqaraq vahşiy bir sesle Şadiyeciyeye: “Tez evimden çık! Közüm öğünden coyul, evimi aramlatma!” – diye Şadiyeniñ qolundan tutaraq, onı qapudan tışarı quvdu. Qızı Fatimaya çevirilerek: “Sen bu aramzadeyi, bu piçi nerden bulıp ketirdiñ?! Bu bıralqı, açlıq

vaqıtında ğayıp olan Şadiyedir. Eger onıñle bir daa körüşecek olur iseñ, seni aram evlât eter, evimden quvarım!” – diye bağırdı.

Arası çoq keçmeden bütün köy ealisi Şadiyecigi tanıdı. Onı tanıyanların epsi kendisinden nefret etiyurdu. Bir çoq qapulara, pek çoq kişilere muracaat etti ise de onı imaye eten olmadı. Mektep muallimi Şadiyecigiñ aqıllı, terbiyeli, becerikli bir qız oldığını körip onı mektebe almaq istedi ise de, köyün cemaatı, eger muallim Şadiyeyi mektebe alırsa, bütün çocuqları mektepten alacaqlarını bildirmesi üzerine muallim de niyetinden vazgeçmeye mecbur oldu.

Bu süretle Şadiyecik yaz vaqıtını kurortlara kelen misafirlere çiçek satmaqle keçirdi. Biriktirdiği paralarını saqlamaq için kendisinden çiçek aldıği bağçevana vermişti. Bağçevan apansızdan öldi. Şadiyecik bağçevanıñ oğluna muracaat etip, saqlamaq için babasına para verdigini ve bu paranıñ şimdi verilmesini istedi. Bağçevanıñ oğlu: “Menim ondan haberim yoq. Babam öldi. Mezarda yatıyur. Kit, ondan iste!” – dedi.

Şadiyecik ağlayaraq, yalvararaq pek çoq israr etti ise de, biriktirdiği qaç kümüşi almaya muvaffaq olamadı...

Niayet, küz mevsimi, bağ bozum zamanı keldi. Şadiyecik için artıq saçaqlar altında, divarlar túbünde gecelemeq müşkülleşmişti. Atta bir gece yağın yağmurlar altında ziyade ısladığından suvuq alaraq, öksürmeye başlamıştı. Bir taraftan öksürüğüniñ şiddetlenmesi, diger taraftan az yemesiniñ tesiriyle çeresi solmaya, sararmaya yüz tutmuştu... Şadiyecik pek assas edi. Bir yağmur tamlası, bir bulut parçası, bir aqşam zamanı, bir quşun nağmesi, bir qatra köz yaşı, mazunane bir tebessüm, ğaribane bir baqış oña pek toqunıyur, onı pek müteessir etiyurdu.

Küz mevsiminiñ azin, serin bir kününde, sarılıqta veremli qızların çeresini tanzir eten sarı yapraqlar pek manidar birer taassür nidasıyle topraq üzerine tükülirken, er zamanından daa ziyade mükedder bulunan Şadiyecik bağçalar, bağlar arasından dağlara doğru kitiyurdu. Keçmiş zamanlardan yüzlerce sene evvelki allardan haber veren büyük ceviz ağaçlarınıñ acip bir hışıltı ile tüşmekte olan yapraqları üzerinden yürümesinden şaqırdılar asıl oluyurdu. Şadiyecik egilerek avuçına bir yapraq aldı. Onı sıqmaya başladı. Yüzünü deñize doğru çevirerek bir ağaçıñ altında oturdu. Uyur gibi bir vaziyet aldı...

Qaç saat soñra, ömürü kibi boş, bahtı kibi qara ve içinde güzel bir ruya bile körülmek ihtimalı olmayan menus uyqusından uyandı. Küz küneşiniñ aqşam üzeri deñiz üzerinde renkli şualar bıraqtığını kördi. Altında oturduğu ağaçın dalı üzerinde yırlayan bir quşçuğaza baqtı. Annesiniñ de oña yiyecek ketirdigini körünce közleri yaşlandı ve dedi: “Ah, niçün benim de annecigim yoq? Niçün men de bu quşçuğaz qadar bahtlı degilim? Köklerde yıldızım olmadığı kibi, yerde de iç kimsem yoq... Ne anne quçağında yattım, ne beşikte sallandım... Men kimim? Annem, babam kimdiler? Bir şey bilmiyurım. Bildigim bir şey var ise, o da üç aylıq iken, annecigim tarafından köyümüzüñ cami ögündeki musalla taşı üzerinde bıraqlılmış bir qız emişim! Köyümüzüñ bütün çocuqları maña yabancı közüle baqıyurlar. Maña köydeş demiyurlar. Oynadıqları oyunlarına meni qabul etmiyurlar. Epsi maña: “Piç, temizsiz...” – diyurlar. Köyümüzüñ bağları, bağçaları, tarlaları arasından keçerken, şırl-şırl aqmaqta olan temiz, arınıq suvlar başında anneleriñ balaçılıqlarını quçağına alaraq öptiklerini, ohşadıqlarını, sevdiklerini boynumu bükerek uzaqlardan seyir eterim. Yanlarına kitecek olursam, bıraqmazlar. “Sen murdarsıñ!” – diye söyleyurlar.”

Aqşam östi. Köye enerek Şadiyecik ağlaya-sızlaya camiye doğru kitiyurdu. Çünkü geceyi, qapusu daima açıq bulunan caminiñ bir kenarında keçirmek istiyurdu.

Cami azbarına kirdi. Dünyanıñ, ayatıñ bütün elem ve kederlerini kendisi üzerinde tatmaya başladığı musalla taşına közlerini tiktı. Güya oraya bıraqlıldığı zaman anneciginiñ aqtığı köz yaşlarınıñ izlerini arıyurdu...

Bir kereden yerinden qalqaraq, er biriniñ başı ucunda qara selviler tikilmiş biñlerce mezarı avi olan mezarıstana doğru qoştı. Er birine ayrı-ayrı baqtı. Oña mezarlarıñ epsi bir körünüyurdu. Yer üstünde annecigini, babacığını bulamadığı kibi, yeriñ altında da bulamayacağına emin oldu. Boynumu bükerek tekrar ağlamaya başladı. Közlerini sile-sile, ayaqlarını çeke-çeke kene cami öğüne keldi...

Annesiniñ ağışından ayrılaraq ağlamaya başladığından, on bir yıllıq bir zaman keçirdigini hatırladı... Etrafına baqındı. Bir kereden yere çökti, titredi, çırpındı. Büyük bir zamet ile qalqtı, musalla taşınıñ üzerine serildi. Qollarını köksü üzerine qoydı. Közlerini köklere tikerek: “Anneçigim, neredesiñ?! Kel! Meni al! Meni bıraqtığıñ taş üzerinde seni bekliryım!” – diye bağırdı, közlerini yumdı. Soñ nefesini alaraq, ebediy raatlıq uyqusına yattı...

1927 s.

Luğatçıq

ağış - quçaq
al kömlek - qızamıq
assas - duyğulı
avi olmaq - bulundırmaq
azin - kederli, ğamlı
berraq - temiz
ğurub etmek - batmaq
han - musafırhane
manidar - manalı
menus - oğursız
meşriq - küneş doğacaq ciet, şarq cieti
murdar - kirli, pis
mutalâa - fikir
muvafaqat etmek - uyğun körmek
mükedder - kederli
mütehassıs olmaq - duygulanmaq
naif - kücsüz
qoğa - qopqa
riqqat - naziklik
sayfiye - daça
sefalet - faqır
şebnem - çiq
şua - ziya
taassür - qasevetli
tanzir etmek - añdırmaq
tezyin etmek - bezetmek, süslemek
tulu - doğma
yüzünü üzünler - asret ve elem duyğuları